

Juli 2009

38/09

Orientering fra formanden.....	3
Referat fra IPTP's ordinære generalforsamling 22. april 2009.....	4
Årsberetning	5
Kontingent.....	7
6. Millon seminar: Professor James P. Choca.....	8
Kurser i brugen af MCMI III	9
Certificeringskursus i MCMI III	10
Introduktionskursus i NEO-PI-R.....	11
Referat af kursus med Giancarlo Dimaggio.....	12
Norwegian style: Første nordiske konference om personlighedsforstyrrelser....	13
Anbefalet litteratur	15
Kalender	17
Kontaktpersoner/bestyrelse	18

**IPTP, Smedehus
Zealand Region, Psychiatric Research Unit
10-16 Smedegade, DK 4000 Roskilde, Denmark
Tel (+45) 4732 7775 – dmo@regionsjaelland.dk – www.iptp.dk**

Orientering fra formanden

Instituttet afviklede modul II - behandling i *kursusrækken om personlighedsforstyrrelser og personlighedsteori*. Kurset fik en fin evaluering, og bestyrelsen har overvejet ikke blot at gentage kurset senere, men efter opfordring fra kursustagerne også at udbygge kursusrækken med et modul III. Kurserne er godkendt af Dansk Psykologforening som pointgivende i specialistuddannelsen. Kursusarrangørgruppen for Modul II havde sammensat et fint program, som kastede lys over flere forskellige metoder i behandling af patienter med personlighedsforstyrrelser.

Hold øje med hjemmesiden (www.iptp.dk) om nye datoer for Modul I og Modul II kurserne, men også datoerne for det nye Modul III, hvor vi håber at kunne sammensætte et program og afholde kurset i løbet af 2010. Det er vigtigt for Instituttet at prøve at være samlingspunkt for de mange kræfter, der er i gang i Danmark, på at opkvalificere og kvalitetssikre behandling af patienter med personlighedsforstyrrelser. Vores kursusaktivitet skal ses som led i disse bestræbelser.

Det 6. *Millon seminar* bliver afviklet 25.-26. september 2009 med James Choca, University of Chicago som underviser. Det er lidt af et scoop, at vi har fået James Choca til at undervise os i hele to dage. James Choca er internationalt kendt for sine bøger om MCMI, hvor han systematisk gennemgår den litteratur, der er udkommet om brugen af MCMI og specielt går han ind på, hvorledes MCMI kan anvendes i forskellige kliniske sammenhænge: misbrugsbehandling, i retspsykiatri, ved tilrettelæggelse af psykoterapi etc. *James P. Choca: Interpretive Guide to the Millon Clinical Multiaxial Inventory, 3rd ed., American Psychological Association, Washington, 2004.*

Som det vil være mange medlemmer bekendt, har Dansk Psykologisk Forlag ikke længere copyright på *MCMI i Danmark*. De amerikanske copyrightholder, Pearson, har nu åbnet kontorer flere steder i Europa, inkl. i Danmark. Vi ved i skrivende stund ikke, hvad der skal ske med administration og scoring af MCMI-testen i Danmark.

I foråret arrangeret Mickey Kongerslev kursus med den italienske psykiater *Giancarlo Dimaggio*. Desværre blev Dimaggio stærkt forkølet umiddelbart inden kurset skulle løbe af stabelen. Han kom og påbegyndte sit kursus, men kurset måtte desværre afbrydes efter halvandet døgn. Området med metakognition og mentalisering vil få stor betydning fremover, og vi vil derfor prøve at få en

ny aftale med Dimaggio, så kurset kan gennemføres senere som oprindelig planlagt.

Bestyrelsen holder sig nøje orienteret om udviklingen i arbejdet med *revision af DSM-IV og ICD-10*. Ved den årlige kongres for amerikanske psykiatere, APA i San Francisco, kom det frem, at det er sandsynligt, at området personlighedsforstyrrelser rykker op på akse 1 med en generel definition, mens akse 2 så reserveres til beskrivelse af personlighedstræk. Prototyperne for personlighedsforstyrrelser vil formentlig blive indskrænket til kategorierne borderline, antisocial, avoidant, obsessiv-compulsive og skizotypi samt en kategori: Personality Disorder otherwise specified, hvor man regner med, at flere af de nuværende kategorier så kan anvendes efter nærmere specifikation. Endvidere vil man operere med 6 personlighedsdimensioner, som hver især har en række facetter eller personlighedstræk knyttet til sig. Endelig vil det indgå, at sværhedsgraden af personlighedsforstyrrelserne skal registreres, og der vil være fokus på, hvori det maladaptive ved personlighedsforstyrrelsen består. Man er nu inde i en fase, hvor man gør litteraturstudier, og det er forventeligt, at der efterfølgende kommer field trials. Mon ikke American Psychiatric Publishing vil satse hårdt på at udvikle et instrument, som vil hjælpe os til at diagnosticere efter de nye kriterier og de nye metoder. DSM V vil udkomme i 2012.

Derimod går det meget langsomt med forarbejdet til ICD-II. Der er nedsat en international rådgivergruppe, i første omgang bestående af John Livesley, Peter Tyrer, Toshima Maruta og Erik Simonsen, men gruppen vil blive udvidet. Der er næppe tvivl om, at ICD-11 vil lægge sig tæt op ad DSM-V, om end der fortsat vil være uafklarede forhold, fx om skizotypiernes placering.

I maj-nummeret af American Journal of Psychiatry er der opsamlet en række artikler om borderline diagnosen. Det centrale er, at man fra amerikansk side nu lægger vægt på, at borderline diagnosen nu har etableret sig som en diagnose, der er kommet for at blive. John Gunderson, som mere end nogen anden har fulgt borderline diagnosen fra begyndelsen, har skrevet en artikel, hvor han gennemgår historien bag udviklingen af kategorien, herunder diagnosens relation til PTSD, det bipolare spektrum mv. Otto Kernberg har også bidraget til maj-nummeret.

I England har man som omtalt i tidligere Newsletter sat fokus på personlighedsforstyrrelserne, og der udkommer nye guidelines. I år har man publiceret guidelines til behandling af personer med antisocial personlighedsforstyrrelse og borderline. Ud over at intensivere forskning af personlighedsforstyrrelse, udvikle behandlingsprogrammer og sikre uddannelse, har man også organiseret indsats-

sen i et Personality Disorder Institute, beliggende i Nottingham. Dette institut står bag udgivelsen af tidsskriftet Personality and Mental Health <http://www3.interscience.wiley.com/journal/114298425/home>, som jeg vil opfordre læserne til at holde sig orienteret i, herunder overveje at fremsende artikler til vurdering. Specielt ser jeg gerne som redaktør for vignetterne, at I fremsender vignetter, gerne efter at have korresponderet med undertegnede om det (es@regionsjaelland.dk).

Som noget nyt har bestyrelsen besluttet i hvert nummer af Newsletter at have et indlæg om *anbefalet litteratur*, specielt tidsskriftsartikler. Mickey Kongerslev vil redigere dette indlæg.

Bestyrelsen arbejder med at udgive tre nye *Millon instrumenter*: 1) MACI (Millon Adolescent Clinical Inventory), som er en ungdomsudgave af MCMI, 2) MPDC (Millon Personality Disorder Checklist), som er en tjekliste til vurdering af personlighedsforstyrrelser, men ikke mindst et godt pædagogisk instrument til oplæring af personale. 3) MBMD (Millon Behavioral Medicine Diagnostic) til vurdering af personlighed, copingstyle og somatisk sygdom.

For mange, der arbejder med personlighedsforstyrrelser, er interessen også udtryk for interesse i at sætte mennesket i centrum, eller som formuleret af Gabbard: *The person behind the illness* eller som organiseret som en teori om personlighed og psykopatologi: *Personology* (Millon). I den forbindelse vil jeg ikke undlade at nævne, at der her til efteråret i oktober måned udkommer en ny lærebog i psykiatri: Grundbog i psykiatri, redigeret af Erik Simonsen og Bo Møhl. Bogen udkommer på Reitzels forlag. I denne bog forsøger vi at inddrage erfaringer fra området personlighedsforstyrrelser og lade interaktion mellem personlighed og sygdom være et bærende element bogen igennem i en diatese-personlighed-stressmodel.

Til sidst vil jeg ønske alle en GOD SOMMER.

Erik Simonsen

Referat fra IPTP's ordinære generalforsamling 22. april 2009

Ad 1) Valg af dirigent og referent

Bo er dirigent, Ulrik referent.

Ad 2) Godkendelse af dagsorden

Det konstateres, at generalforsamlingen er lovformeligt indkaldt. Dagsordenen godkendes.

Ad 3) Bestyrelsens beretning

Drøftes i korte træk. Beretningen fra formanden kommer senere. Der er ingen ad hoc udvalg.

Ad 4) Fremlæggelse af regnskab

Regnskabet fremlægges i revideret form og godkendes. Det konstateres, at der er et fint overskud dette år.

Ad 5) Fastlæggelse af arbejdsopgaver for det kommende år

(a) Henlægges til bestyrelsesseminaret i juni.

Ad 6) Behandling af indkomne forslag

Der er ikke kommet nogen.

Ad 7) Fastlæggelse af budget og kontingent

Det vedtages, at kontingentet skal være uændret, og budgettet godkendes i øvrigt.

Ad 8) Valg af bestyrelse og suppleanter

Sebastian og Per Sørensen er på valg og er interesseret i at fortsætte. Genvælges.

Ad 9) Valg af revisorer

Begge accepterer at fortsætte.

Ad 10) valg af medlemmer til faste udvalg

Der er ingen faste udvalg p.t.

Ad 11) Evt.

Intet til eventuelt.

Ulrik Haahr

Årsberetning

Bestyrelsen konstituerede sig i det forløbne år med *Erik Simonsen* som formand, *Birgit Bork Mathiesen* som næstformand, *Ulrik Haahr* som sekretær og kasserer, *Sebastian Simonsen* som redaktør af Newsletter. Der er i 2008 afholdt 3 bestyrelsesmøder: 31. januar, 19. september og 11. november. Ved årsskiftet havde Institutet knapt 300 medlemmer.

IPTP kurser om personlighedsforstyrrelser og personlighedsteori

Institutet fik en meget fin start på nyt initiativ med udbud af specialkurser om personlighedsforstyrrelser. Kurserne er målrettet efteruddannelse af kliniske psykologer som led i deres specialistuddannelse i psykopatologi og lægernes efteruddannelse inden for et område, hvor der sjældent er formaliserede efteruddannelsesmuligheder. Arrangørgruppen, Birgit Bork Mathiesen og Bo Jensen Hou havde sammensat et fint program. Kurset var overtegnet i foråret, og blev derfor gentaget i efteråret 2008. Det blev på grund af kursets succes besluttet at lave et modul II, hvilket blev planlagt til gennemførelse foråret 2009 under ledelse af Per Sørensen, Per Nielsen og Mickey Kongerslev.

Millon seminar

Det 5. Millon seminar blev afholdt i Psykiatrien Roskilde med 20 deltagere. Det blev et meget vellykket arrangement, hvor forskellige danske forskere fremlagde deres forskningsresultater omkring brugen af MCMI. Behandlingsleder Ragnar Stefánsson, Statsfængslet i Renbæk og fagchef Per Nielsen, Ringgården, holdt inspirerende indlæg om, hvorledes MCMI både kan anvendes som led i en udredning og diagnostik, men ikke mindst aktivt anvendes med klienterne i tilrettelæggelse af deres behandling. Både Ragnar Stefánsson og Per Nielsen har publiceret artikler om deres erfaringer^{*}. På Hovedpineklinikken i Glostrup har Jacob Sander Hansen og Birgit Henning inddraget MCMI i den rutinemæssige diagnostiske udredning og nyligt publiceret deres resultater[†]. Per Sørensen fra Psykiatrisk Center Amager fremlagde resultater fra sin ph.d.-afhandling om somatiseringstilstande, hvor han også har anvendt MCMI som udredningsinstrument. Både ved Pers fremlæggelse og fremlæggelse ved Ole Senstius fra Socialmedicinsk Enhed i Ålborg drøftedes de særlige karakteristika hos somatiserende patienter og vanskelighederne ved at opnå fornøden validitet af MCMI-skalaen for somatoform lidelse. Per Hensen og Carlotta Canova fremlagde resultater fra deres store undersøgelse af voldelige mænd (Dialog mod Vold). Erik Simonsen og Sebastian Simonsen havde lavet SCID II og MCM på en række patienter med personlighedsforstyrrelser. De viste fin korrelation mellem dimensionelle scores fra SCID II personlighedsforstyrrelser og de dimensionelle rawscores på tilsva-

rende skalaer. Endelig gav psykiater Bodil Roved eksempler på, hvorledes MCMI kan anvendes i psykiatrisk speciallægepraksis.

Assessmentkurser

Atter i 2008 har der været afholdt assessmentkurser i MCMI, NEO-PI-R og SCID II. Instituttet ser det fortsat som sin opgave at udbyde faste kurser i assessment og planlægger at udvide det med kurser i DAPP, så snart Dansk Psykologisk Forlag er klar til at udgive denne test, når der er publiceret en manual om originaltesten.

Dansk Psykiatrisk Selskabs 100 års jubilæum

I forbindelse med Dansk Psykiatrisk Selskabs 100 års jubilæum fandt bestyrelsen det naturligt at markere sig med et symposium om personlighedsforstyrrelser. Per Sørensen stod for arrangementet, som blev afviklet på Panum Institutet med godt 80-90 deltagere. Bestyrelsen besluttede på baggrund af succesen at følge arrangementet op med et symposium på Dansk Psykiatrisk Selskabs årsmøde i marts 2009. Ved festsymposiet på Rigshospitalet havde Erik Simonsen et foredrag om pionerer i dansk psykiatri inden for personlighedsområdet, og han fokuserede her på Hjalmar Helweg, August Wimmer, Ib Ostfeldt, Georg Stürup samt Thorkil Vanggaard, som hver især repræsenterede vigtige traditioner inden for personlighedsforskning og temperamentslæren.

PsykiatriFondens bog om personlighedsforstyrrelser

Nævnes bør det også, at PsykiatriFonden udkom med en antologi om personlighedsforstyrrelser, redigeret af Erik Simonsen. Bogen er blevet en af PsykiatriFondens bestsellers. Flere fra bestyrelsen har bidraget til bogen, som – forlyder det - har vakt stor inspiration i flere miljøer rundt omkring i Danmark. Bogen vil også over for myndighederne blive brugt som forsøg på at gøre opmærksom på, at området personlighedsforstyrrelser på mange måder har været et forsømt område, ikke mindst i betragtning af de omfattende sociale konsekvenser, en personlighedsforstyrrelse - behandlet eller ubehandlet – har både for patient, familie og økonomisk for samfundet.

Glen O. Gabbard seminar

Atter i 2008 havde vi besøg af den amerikanske psykiater Glen O. Gabbard, som hver gang han kommer til landet holder os opdateret med sin blændende måde pædagogisk at fremstille den nyere forskning inden for mind and body interaktionen.

Seminar med professor John Livesley

John Livesley gæstede på ny Institutet. Sebastian Simonsen fra bestyrelsen har indsamlet et større materiale om John Livesleys instrument DAPP. John Livesley fremlagde ved seminaret nogle af sine ideer vedrørende revision af DSM-IV.

ISSPD's 13. Kongres i København 2013

I løbet af 2008 fik bestyrelsen opfordring til at afholde ISSPD's jubilæumskongres i 2013. Som det vil være medlemmerne bekendt, arrangerede vi i København den første internationale kongres om personlighedsforstyrrelser i 1988, hvor vi samtidig stiftede IPTP samt i samarbejde med professor Ted Millon også ISSPD (International Society on the Study of Personality Disorders). Det er en stor ære for os at få denne opfordring, som vi har accepteret, og bestyrelsen er gået i gang med de indledende drøftelser om kongressen.

Erik Simonsen

* Stefánsson R & Hesse M. Personality Disorders in Substance Abusers: A Comparison of Patients Treated in A Prison Unit and Patients Treated in Inpatient Treatment. *International Journal of Mental Health and Addiction* 2008; 6: 402-06

Nielsen P, Røjskjær S & Hesse m. Personality-Guided Treatment for Alcohol Dependence: A Quasi-Randomized Experiment. *The American Journal on Addictions* 2007; 16: 356-64

† Hansen JS, Bendtsen L & Jensen R. Predictors of treatment outcome in headache patients with the Millon Clinical Multiaxial Inventory III (MCMI-III). *Journal of Headache and Pain* 2007; 8: 28-34

Kontingent

Har du betalt kontingent? – Kontakt mig, hvis du er i tvivl, om du har betalt for 2009: dmo@regionsjaelland.dk.

Kontingentet er 300,00 kr. Beløbet kan indbetales til Danske Bank, reg.nr. 1551 kontonr. 0004639677. Husk at oplyse navn. Hvis du har brug for giroindbetalingskort, bedes du ligeledes kontakte mig.

Dorit Mortensen

Seminarer og kurser

6. Millon seminar: Professor James P. Choca

Professor James P. Choca er leder af ph.d.-studieskolen ved School of Psychology ved Roosevelt University i Chicago. Choca har gennem mange år opsamlet forskningsresultater vedrørende MCMI og udgivet bogen: Interpretive Guide of MCMI, American Psychological Association, der nu foreligger i 3. udgave. Han har arbejdet tæt sammen med Millon og har stor erfaring i at undervise om MCMI.

Tid: Fredag 25. og lørdag 26. september 2009,
begge dage kl. 9.00-16.00

Sted: Store mødelokale, Aktivitetshuset, 1. sal, Psykiatrien Roskilde,
Smedegade 10-16, Roskilde

Program

Fredag 25. september

09.00 - 12.00 Millon's theory
The MCMI-III scales and what is known about them

12.00 – 13.00 *frokost*

13.00 – 16.00 The Base Rate score, the comparison of this score to the more often used T-score
A system for interpreting the MCMI-III

Lørdag 26. september

09.00 – 12.00 The MCMI-III of substance abusers MCMI Cases

12.00 – 13.00 *frokost*

13.00 – 16.00 The MCMI in treatment
The future of questionnaires

Kursusafgift: 2.800 kr. for medlemmer af IPTP, 3.000 kr. for ikke-medlemmer.

Tilmelding senest 7. september til Dorit Mortensen dmo@regionsjaelland.dk med oplysning om navn, adresse og evt. EAN-nummer.

Kurser i brugen af MCMI III (Millon Clinical Multiaxial Inventory III)

MCMI III er oversat til dansk, og der foreligger en dansk manual, som Pearson nu udgiver. Kurset henvender sig til kliniske psykologer og psykiatere, der ønsker at anvende spørgeskemaet MCMI som personlighedstest som led i en diagnostisk evaluering.

Instituttet afholder i efteråret introduktionskursus og certificeringskursus i både Odense og Roskilde.

Introduktionskursus

Program

- Kort gennemgang af personlighedsforstyrrelser
- Kort introduktion til Millons teorier og publikationer
- Introduktion til spørgeskemametoden og alternativer til MCMI
- MCMI III's konstruktion, administration og anvendelsesmuligheder
- Fortolkning af MCMI III profiler

Kursusafgift 1.800 kr. for medlemmer af IPTP, 2.000 kr. for andre
Deltagerantal Max. 20

Odense

Tid Torsdag den 24. september 2009 kl. 9.00-15.30
Underviser Professor, cand.psych. Ask Elklit

Tilmeldingsfrist og betaling

(Odense) senest 11. september til Ask Elklit, aske@psy.au.dk. Bindende tilmelding ved indbetaling af kursusgebyr på reg.nr. 0978, kontonr. 4355330621. Angiv navn, adresse, tlf.nr. samt e-mailadresse ved tilmelding.

Roskilde

Tid Fredag den 20. november 2009 kl. 9.00-15.30
Underviser Forskningschef, overlæge Erik Simonsen

Tilmeldingsfrist

(Roskilde) senest 2. november til Dorit Mortensen, dmo@regionsjaelland.dk med angivelse af navn, adresse og evt. EAN-nummer.

Certificeringskursus i MCMI III

Kurset henvender sig kun til kursister, der tidligere har deltaget i introduktionskursus i MCMI III

Opfølgings-/certificeringskursuset vil indeholde en valgfri mulighed for at få testet sin viden om prøven og sine evner til at lave en fortolkning af profiler.

Mål	At sætte deltagerne i stand til at lave fortolkninger af MCMI-profiler med særlig opmærksomhed på mulige fejlkilder i testen og i undersøgelsessituationen.
Metode	Workshop hvor hver deltager medbringer to profiler inkl. spørgeskema. Disse diskuteres parvist; analyserne fremlægges i plenum. Generelle problemstillinger diskuteres i fællesskab. Profilerne bedes fremsendt til underviseren en uge inden kurset.
Prøve	Dagen afsluttes med en prøve, der tester baggrundsviden om testen. Er resultatet af prøverne (fortolkning af profiler og MC) tilfredsstillende, tilsendes deltagerne efterfølgende et certifikat.
Kursusafgift	2.800 kr. for medlemmer af IPTP, 3.200 kr. for andre
Deltagerantal	Max. 8

Odense

Tid/sted	Onsdag den 18. november og torsdag den 19. november 2009, begge dage kl. 9.00-15.30
Underviser	Professor, cand.psych. Ask Elklit

Tilmeldingsfrist og betaling

(Odense) senest 9. november til Ask Elklit, aske@psy.au.dk. Bindende tilmelding ved indbetaling af kursusgebyr på reg.nr. 0978, kontonr. 4355330621. Angiv navn, adresse, tlf.nr. samt e-mailadresse ved tilmelding.

Roskilde

Tid	Torsdag den 29. oktober og fredag den 30. oktober 2009, begge dage kl. 9.00-15.30
Underviser	Forskningschef, overlæge Erik Simonsen

Tilmeldingsfrist

(Roskilde) senest 2. oktober til Dorit Mortensen, dmo@regionsjaelland.dk med angivelse af navn, adresse og evt. EAN-nummer.

Introduktionskursus i NEO-PI-R

NEO-PI-R er sammen med MCMI-III og MMPI blandt de hyppigst anvendte spørgeskemaer til klinisk brug. NEO-PI-R beskriver 5 grundlæggende faktorer: Neuroticisme, ekstroversion, omgængelighed, åbenhed og samvittighedsfuldhed samt en række underliggende facetter. NEO-PI-R står knapt så stærkt i relation til en traditionel klassifikation af personlighedsforstyrrelser, men den har sin styrke i beskrivelsen af patientens ressourcer, stærke og svage sider. Testen er videnskabeligt velunderbygget og er valideret i flere transkulturelle studier. Den er hyppigt anvendt i forskningsprojekter, men har også vist sig at være et nyttigt instrument til brug for en almindelig psykologisk testning eller ved psykiatriske speciallægeerklæringer.

Kurset er tilrettelagt som et introduktionskursus for psykologer og psykiatere, som påtænker at bruge NEO-PI-R i klinisk arbejde.

Program

- Gennemgang af testens konstruktion og administration
- NEO-PI-R's domæner og facetskalaer
- Kliniske anvendelsesmuligheder
- Fortolkning af profiler
- Gennemgang af en række sygehistorier og NEO-PI-R profiler
- Eksempler på testrapporter

Testen er udgivet af Dansk Psykologisk Forlag, og der foreligger en manual, som det forventes, at deltagerne har anskaffet sig inden kurset.

Tid	Fredag den 27. november 2009 kl. 9.00-15.30
Sted	Psykiatrien Roskilde, Store mødelokale, Aktivitetshuset, 1. sal, Smedegade 10-16, Roskilde
Underviser	Forskningschef, overlæge Erik Simonsen
Kursusafgift	1.800 kr. for medlemmer af IPTP, 2.000 kr. for andre
Deltagerantal	max. 20

Tilmelding senest 6. november til Dorit Mortensen, dmo@regionsjaelland.dk med angivelse af navn, adresse og evt. EAN-nummer.

Referat af kursus med Giancarlo Dimaggio

Kursus i Metakognitiv Interpersonel Terapi

I marts måned gæstede den italienske psykiater Giancarlo Dimaggio IPTP. Giancarlo og hans kolleger ved Third Centre of Cognitive Psychotherapy i Rom, har gennem årene udviklet en avanceret teoretisk model til forståelse af kernepatologien i personlighedsforstyrrelser. Modellen er baseret på en funktionel og dynamisk analyse af de forskellige personlighedsforstyrrelses centrale dimensioner, og forståelse af hvorledes disse interagerer med hverandre og omverdenen. De fire overordnede dimensioner i modellen er:

- (1) Hvad tænker og føler personen (menings-systemet)
 - (2) Hvor godt forstår de sig selv og andre (metakognition)
 - (3) Hvordan påvirker de andre (interpersonelle processer)
 - (4) Hvad vælger de at gøre, og hvilke principper ligger til grund for disse valg.
- Med udgangspunkt i sådanne analyser af de forskellige personlighedsforstyrrelser, har Dimaggio og kolleger udviklet en integrativ psykoterapeutisk behandlingsmetode, målrettet de forskellige personlighedsforstyrrelser. Fokus er generelt på patienternes metakognitive deficits og dysfunktioner, problematiske sindstilstande (states of mind) samt interpersonelle mønstre.

På kursets første dag gav Dimaggio en indføring i teorien bag og principperne for Metakognitiv Interpersonel Terapi. Hovedfokus var på centrale emner såsom selv-patologi, interpersonelle skemata, sindstilstande og metakognition. På kursets anden dag introducerede han MAS (Metacognitive Assessment Scale), der er en skala til vurdering af metakognition. Vi er i IPTP-regi i gang med at oversætte og afprøve denne skala. Skalaen er et forskningsinstrument, som kan anvendes til at rate patienters metakognition på baggrund af interviews eller optagelser af psykoterapi-sessioner. Dimaggio og kolleger har udgivet flere empiriske artikler, hvor de anvender MAS til at analysere psykoterapeutiske processer og cases. Endvidere har Paul Lysaker fra USA, lavet en udgave af MAS, som er blevet anvendt til forskning i skizofreni.

Desværre måtte kurset, der var planlagt til at vare tre dage (med supervision af deltageres egne kliniske cases på tredjedagen), stoppes på 2.-dagen, eftersom Dimaggio havde pådraget sig en infektion og havde alvorlig sygdom i nærmeste familie. Såvel Dimaggio som IPTP var meget kede af dette. Dimaggio vil på et senere tidspunkt komme igen og afholde et nyt kursus.

Mickey Kongerslev

Norwegian style: Første nordiske konference om personlighedsforstyrrelser

I dagene 17.-18. juni på Hotel Bristol i Oslo havde Nordens flagskib inden for personlighedsforstyrrelser, Afdelingen for Personlighedspsykiatri, Ullevål Universitetshospital, sat deltagere fra hele Norden i stævne til den første nordiske konference om personlighedsforstyrrelser. Det kliniske perspektiv var sat i centrum, og arrangørerne havde fået fat i Nancy McWilliams som hovednavn og en fin repræsentant for brobygning mellem forskning og klinisk praksis.

Foruden McWilliams var andre hovedtalere på konferencen Svenn Torgerson, Jon Monsen og Sigmund Karterud. Når man ser på disse navne, er det værd at hæfte sig ved, at hovedarrangørerne bag denne konference er et nyt kuld af unge meget dygtige norske psykologer, blandt andet Espen Arnevik, Bente Sommerfeldt og Christian Schlüter. Det er alle navne, der er værd at holde øje med i fremtiden. Konferencen var velbesøgt, vel omkring 250 deltagere, som overvejende – ligesom oplægsholderne – var nordmænd. Af danskere stødte jeg på deltagere fra Bispebjerg, Århus og Stolpegård. Carsten Rene Jørgensen holdt et fremragende oplæg om identitetsproblemer hos patienter med Borderline personlighedsforstyrrelse, mens jeg selv fortalte om spørgeskemabaseret udredning af diagnoserne.

Konferencen blev åbnet af formanden for den norske psykologforening, som mente, at personlighedsforstyrrelsesdiagnosen i fremtiden vil blive udfordret som følge af en relativisering af normalitetsbegrebet i en stadig mere globaliseret verden. Derefter fulgte professor Torgerson, hvis populationsbaserede studie fortsat er blandt de allerbedste epidemiologiske undersøgelser af personlighedsforstyrrelserne. Professor Torgerson fremlagde en række kendte data om overhyppighed af diagnosen i byområder i forhold til landområder, og om at de mere introverte og paranoide typer ser ud til at være mere hyppige i Norge end i andre kulturer. De mest interessante data handlede om diagnosens stabilitet over tid. Det er allerede kendt fra mange andre undersøgelser, at diagnosen ikke er stabil over længere perioder, og Torgerson kunne i forlængelse af dette pege på, at de bedste prædiktorer for kronicitet er lavt indkomst- og uddannelsesniveau. Dernæst fulgte et festfyrværkeri af en forelæsning fra Nancy McWilliams. Pointerne var talrige i hendes gennemgang af 16-18 overlappende kerneområder til forståelse af personlighedsmæssig sundhed og sygdom, men hovedbudskabet var, at det er helt afgørende at bevare et psykologisk sprog til at tale om det hele menneske i stedet for kemi eller isolerede personlighedstræk. Herudover skal det nævnes, at hun er i færd med en omfattende revision af den moderne klassiker

Psychoanalytic Diagnosis, og at hun i øvrigt gæster Danmark den 4. september i år (arrangeres af Dansk Psykoterapeutisk Selskab for Psykologer).

Om eftermiddagen omhandlede den mest velbesøgte parallelsession forskellige behandlingsmodeller til behandling af personlighedsforstyrrelse. Udgangspunktet var for så vidt interessant nok – en sammenstilling af mentaliseringsbaseret, skemafokuseret og affekt fokuseret behandling. Men både præsentationerne og den efterfølgende diskussion var uinspirerende og holdt på alt for basalt et niveau. McWilliams var ”chair” for parallelsessionen og forsøgte på imponerende vis at puste noget liv ind i diskussionerne med gode spørgsmål som fx hvorvidt der er noget ved de respektive terapiformer, som eksponenterne syntes fungerer mindre godt? Men uden at nævne nogen navne må man sige, at alle med undtagelse af McWilliams fremstod farveløse og uvillige til at diskutere de væsentligste teoretiske og kliniske spørgsmål – Øv! Forløsende var det derfor også at høre Sigmund Karterud levere konferencens anden hovedoplevelse. Under overskriften *30 års fascination af personlighedsforstyrrelser* gennemgik Karterud de teoretiske navne, som gennem årene har inspireret ham og endte med den nyeste tænkning og forståelse af diagnosen. Med vanligt glimt i øjet og ironiseren over sin egen alphahan status slog Karterud især et slag for den evolutionære psykologi og for integrationen af biologi og hermeneutik. Karterud er i mine øjne den absolut førende forsker inden for feltet i Skandinavien, og vi er mange, som ser frem til hans nye store bog, som skulle være lige på trapperne.

På konferencens indholdsside var der således en del gode oplevelser, hvoraf jeg kun har nævnt de væsentligste. Også organisatorisk var tingene absolut i orden. Forholdene var elegante, kaffen velskænket, og teknikken drillede vist slet ikke. Skulle man komme med et par kritiske bemærkninger, må det blive, at konferencesproget bør være engelsk i stedet for de skandinaviske sprog, og at man savnede et mere tydeligt initiativ i forhold til hvem der skal føre depechen videre omkring afholdelse af næste nordiske konference. Det er tvivlsomt, om der i nogen af de andre nordiske lande findes et stærkt nok miljø til at løfte arven efter nordmændene, som altså i den grad cementerede, at Nordic style er Norwegian, når det handler om personlighedsforstyrrelse.

Sebastian Simonsen, Dagklinikken Roskilde

Anbefalet litteratur

Som noget nyt vil vi i Newsletter bringe et udvalg af anbefalede artikler inden for området personlighedsteori og psykopatologi i almindelighed, og personlighedsforstyrrelser i særdeleshed. Der vil fortrinsvist være tale om videnskabelige undersøgelser inden for dette område, med fokus på ætiologi og patogenese, assessment, klassifikation, diagnostik og behandling.

King-Casas B, Sharp C, Lomax-Bream L, Lohrenz T, Fonagy P, Montague PR.
The rupture and repair of cooperation in borderline personality disorder.
Science 2008;321(5890):806-10

Der synes at være generel enighed om, at interpersonelle deficits og dysfunktioner udgør et af de mest grundlæggende psykopatologiske træk i og ved personlighedsforstyrrelser. I denne undersøgelse anvendes en spil-teoretisk "øvelse" med 55 borderline patienter, der spiller mod "raske" personer med henblik på at undersøge BPD-patienternes evne til at samarbejde og til at genoprette samarbejde efter brud på dette. Ud over kvantitative adfærdsbaserede mål, anvendes der også funktionelle neurale billeddannende teknikker. Undersøgelsen viser bl.a., at BPD-patienter har en markant nedsat evne til at opretholde samarbejde, og efter samarbejdsbrud endvidere har svært ved at genoprette samarbejdet. Neuralt identificeres funktionelle neuroanatomiske områder, som er relateret til disse deficits. Mere generelt illustrerer undersøgelsen, hvorledes spil-teoretiske "øvelser" og eksperimenter kan anvendes til at undersøge de basale neurale processer, der ligger til grund for de interpersonelle deficits og dysfunktioner, som kan observeres i relation til forskellige former for psykopatologi.

*

Wupperman P, Neumann CS, Axelrod SR. Do deficits in mindfulness underlie borderline personality features and core difficulties? *Journal of Personality Disorders* 2008;22(5):466-82

Mindfulness er et central begreb inden for den tredje bølge af kognitiv terapi, Acceptance and Commitment Therapy kaldet, samt i Dialektisk Adfærdsterapi. Begrebet har endvidere et overlap med mentaliserings-begrebet. Dette studies formål er at undersøge, om deficits i mindfulness er relateret til dysfunktionel følelses-regulering, interpersonelle vanskeligheder og impulsivitet hos patienter med borderline personlighedsforstyrrelse. Resultaterne bekræfter hypotesen om,

at mindfulness operationaliseret som et personlighedstræk, er relateret til centrale borderline symptomer og kan forklare disse, efter kontrol for andre relevante variable.

*

Rottman BM, Woo-Kyoung A, Sanislow CA, Kim NS. Can clinicians recognize DSM-IV personality disorders from Five Factor Model descriptions of patient cases? *American Journal of Psychiatry* 2009;166:427-33

Fem Faktor Modellen (FFM) er en af de dimensionelle tilgange til beskrivelse af personlighedsforstyrrelser, som det overvejes at anvende i den nye udgave af DSM-systemet. Konklusionen på undersøgelsen er, at FFM ikke kan indfange mange af de centrale psykopatologiske områder og symptomer, som er kendetegnende for personlighedsforstyrrelser. Den problematiserer derved den kliniske anvendelighed af en almenpsykologisk personlighedsmodel så som FFM, til diagnostik af personlighedsforstyrrelser.

*

Arnevik E, Wilberg T, Urnes Ö, Johansen M, Monsen JT, Karterud S. Psychotherapy for personality disorders. Short-term day hospital psychotherapy versus outpatient individual therapy - a randomized controlled study. *European Psychiatry* 2009;24(2):71-8

Endskønt der er sket fremskridt i behandlingen af personlighedsforstyrrelser, er der stadig mange uafklarede spørgsmål om, hvilke behandlingsformer (evt. overføringsfokuseret, dialektisk adfærdsterapi eller mentaliseringsbaseret terapi), der er optimal. Et andet uafklaret spørgsmål vedrører hvilken organisering af behandling, som er mest hensigtsmæssig. Nærværende undersøgelse er interessant, fordi det er den første empiriske undersøgelse, der sammenligner effektiviteten af et ambulante individuelt psykoterapeutisk behandlingsprogram vis a vis et dagsbehandlingsprogram. Begge programmer er pragmatiske, dvs. at de ikke er baseret på en stringent behandlingstilgang/manual (fx mentaliseringsbaseret eller dialektisk adfærdsterapi). Hovedkonklusionen i denne undersøgelse er, at der generelt ikke synes at være forskelle i effekt mellem det individuelle ambulante psykoterapeutiske behandlingsprogram vs. dagsbehandling programmet. Forskelle i økonomiske omkostninger taget i betragtning, rejser denne undersøgelse spørgsmålet om, hvorvidt dagsbehandling er en optimal måde at udnytte ressourcerne på. Der er dog behov for flere undersøgelser, ikke mindst fremtidige,

der adresserer mere specifikke og manualiserede behandlingsformer, før man kan begynde at drage mere endelige konklusioner.

Mickey Kongerslev

Kalender

XI International ISSPD Congress – New York, August 21-23, 2009
www.isspdcongress2009-nyc.com

Kontaktpersoner/bestyrelse

Forskningschef, overlæge Erik Simonsen (formand for bestyrelsen)
Psykiatrisk Forskningsenhed, Smedegade 10-16, 4000 Roskilde
es@regionsjaelland.dk, tlf. 4732 7775

Speciallæge i psykiatri Ulrik Haahr
Psykiatrien Roskilde, Smedegade 10-16, 4000 Roskilde
uhh@regionsjaelland.dk, tlf. 4732 7986

Cand.psych., ph.d. Birgit Bork Mathiesen
Universitetsklinikken, Øster Farimagsgade 2A, 1353 København K
Birgit.Bork.Mathiesen@psy.ku.dk, tlf. 3532 4926

Overlæge, ph.d. Per Sørensen
Specialiseret Enhed, Amager Hospital, Digevej 110, 2300 København S
per.soerensen@dadlnet.dk

Cand.psych., ph.d. Sebastian Simonsen (ansv. Newsletter og hjemmeside)
Psykiatrien Roskilde, Dagklinikken, Smedegade 10-16, 4000 Roskilde
ssi@regionsjaelland.dk, tlf. 4732 7933

Cand.psych., ph.d. Per Nielsen
Ringgården, Afdeling for forskning og formidling, Strandvejen 1,
5500 Middelfart
per@ringgaarden.dk, tlf. 6441 2505

Speciallæge i psykiatri Bo Jensen Hou, Nobisvej 46, 3460 Birkerød
bo.hou@dadlnet.dk

Cand.psych. Mickey Kongerslev
Psykiatrisk Forskningsenhed, Smedegade 10-16, 4000 Roskilde
mickey@bokongerslev.dk, tlf. 2245 8740

Sekretær Dorit Mortensen

Psykiatrisk Forskningsenhed, Smedegade 10-16, 4000 Roskilde
dmo@regionsjaelland.dk, tlf. 4732 7775 el. 2628 2916, fax 4632 0241